

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL A. S. IR UAB „GENERAL FINANCING“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2017 m. gegužės 17 d. Nr. 242-199

Vilnius

Lietuvos bankas gavo A. S. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir UAB „General Financing“ (toliau – bendrovė) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2015 m. gruodžio 15 d. pareiškėjas ir bendrovė sudarė vartojimo kredito sutarties Nr. (*duomenys neskelbtini*) sandorį Nr. 2, sandorio numeris apskaitai (*duomenys neskelbtini*) (toliau – sutartis). Sutartimi pareiškėjui suteiktas 5 000 Eur kreditas, sutarta, kad pareiškėjas kas mėnesį mokės 187 Eur įmoką, paskutinės įmokos data – 2019 m. balandžio 17 d.

2016 m. gruodžio 8 d. pareiškėjas sumokėjo bendrovei 2 427,55 Eur ir informavo, kad šias lėšas prašo įskaityti kaip išankstinį dalies vartojimo kredito sumos grąžinimą. Bendrovė informavo pareiškėją, kad perskaičiavo galutinę kredito sumą ir sutrumpino sutarties terminą, mėnesio įmoka išliko nepakitusi.

Pareiškėjas su bendrovės atliktais veiksmais nesutiko ir prašė sumažinti kas mėnesį mokamos įmokos dydį, o kredito grąžinimo terminą palikti nepakeistą. Bendrovė pareiškėjo reikalavimą tenkinti atsisakė. Pasak bendrovės, pareiškėjo sumokėtas sumas įskaičius kaip išankstinį dalies vartojimo kredito sumos grąžinimą, yra trumpinama sandorio trukmė, perskaičiuojamos palūkanos už sutrumpintą laikotarpį, bet mėnesio įmoka ir sutartyje nustatyta palūkanų norma nėra keičiamos, todėl pareiškėjas ir toliau turi mokėti sulygtą mėnesio įmoką pagal naują trumpesnio laikotarpio grafiką. Jeigu pareiškėjui toks sprendimas netinka, bendrovė pasiūlė sumokėtas sumas įskaityti kaip permoką, kas mėnesį mokėti mažesnes įmokas ir skirtumą dengti iš permokos, tačiau atkreipė dėmesį, kad tokiu atveju palūkanos nebūtų perskaičiuojamos. Kaip trečią alternatyvą, bendrovė pareiškėjui pasiūlė pasinaudoti jos siūloma refinansavimo paslauga. Pareiškėjo pasiūlyti sprendimo variantai netenkino, todėl tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi į Lietuvos banką dėl ginčo nagrinėjimo pareiškėjas nurodė, kad dėl jam nežinomų priežasčių 2016 m. gruodžio 8 d. jo atliktas mokėjimas buvo įskaitytas kaip permoka, o ne išankstinis dalies vartojimo kredito grąžinimas. Pareiškėjas nurodė, kad iš anksto grąžindamas dalį kredito siekė, kad būtų perskaičiuotas negrąžinto kredito likutis ir mėnesio įmokos dydis sumažintas iki 105 Eur, o sutarties terminas liktų nepakeistas. Pareiškėjui bendrovės pateiktos lėšų įskaitymo alternatyvos nėra priimtinos, dėl sunkios finansinės padėties jis turi ribotas galimybes mokėti 187 Eur mėnesio įmokas. Bendrovės atsisakymą išankstinį dalies vartojimo kredito grąžinimą įvykdyti pareiškėjo pageidaujamosiomis sąlygomis pareiškėjas vertina kaip nesąžiningą, neteiseningą ir neteisėtą. Pareiškėjas prašo rekomenduoti bendrovei įkaityti 2016 m. gruodžio 8 d. sumokėtą 2 427,55 Eur sumą kaip dalies vartojimo kredito grąžinimą pagal sutartį, perskaičiuoti ir sumažinti kredito likutį, sumažinti mėnesio įmokų dydį iki 105 Eur nekeičiant sutarties trukmės (2019 m. balandžio 17 d.).

Bendrovė su pareiškėjo reikalavimais nesutiko ir prašė juos atmesti. Bendrovė nurodė, kad, pareiškėjui paprašius sumažinti mėnesio įmokas netrumpinant sutarties termino, bendrovė jį informavo, kad neturi galimybių patenkinti tokio prašymo, ir pateikė galimus situacijos sprendimo

variantus. Su pareiškėjo sutuoktine telefonu buvo sutarta, kad sumokėtos lėšos bus įskaitytos kaip permoka. Po pokalbio bendrovės atstovė parašė pareiškėjui elektroninį laišką, kuriame išdėstė susitarimo sąlygas. Tačiau pareiškėjo sutuoktinė atrasė, kad su tokiu sprendimu jie nesutinka. Bendrovė atkreipia dėmesį, kad taiko standartinį metodą, kuris yra visuotinai suprantamas ir atitinka daugumos vartotojų lūkesčius. Bendrovė turi atsižvelgti į daugumos vartotojų pageidavimus ir negali itin sudėtingos sistemos pritaikyti individualiems poreikiams. Pasak bendrovės, Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo 17 straipsnis tiksliai nereglamentuoja, kaip turi būti realizuojamas kredito grąžinimas anksčiau nustatyto termino. Bendrovės nuomone, jos nustatytas procesas yra teisingas, nes jeigu vartotojas grąžina dalį kredito anksčiau termino, tai rodo, kad jis turi papildomų pajamų (daugiau, nei reikia mėnesio įmokoms mokėti). Papildomai bendrovė paaikškino, kad, pareiškėjui nesutikus sumokėtą sumą įskaityti kaip išankstinį dalies vartojimo kredito grąžinimą pagal bendrovės nustatytas sąlygas, pareiškėjo įmoka į apskaitą traukiama kaip permoka.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 (2016 m. sausio 28 d. redakcija) patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų ir informacijos, iš esmės šalys nesutaria dėl vartojimo kredito dalies grąžinimo anksčiau nustatyto termino ir tolesnio sutarties vykdymo tvarkos.

Vartojimo kreditų teikimo sąlygas ir informavimo apie šias sąlygas reikalavimus, vartojimo kredito gavėjų teisę grąžinti vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino ir vartojimo kredito davėjų teisę į kompensaciją išankstinio vartojimo kredito grąžinimo atvejais nustato Vartojimo kredito įstatymas.

Vartojimo kredito įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje yra numatyta vartojimo kredito gavėjo teisė bet kuriuo metu įvykdyti visus arba dalį savo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito sutartį. Tai padaręs, jis turi teisę į bendros vartojimo kredito kainos sumažinimą, kurį sudaro likusio vartojimo kredito sutarties trukmės laikotarpio, skaičiuojamo nuo vartojimo kredito ar jo dalies grąžinimo dienos, palūkanos ir išlaidos. Vadovaujantis Vartojimo kredito įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 17 punktu, vartojimo kredito sutartyje turi būti nurodyta vartojimo kredito gavėjo teisė grąžinti vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino ir jo grąžinimo tvarka, informacija apie vartojimo kredito davėjo teisę į kompensaciją ir šios kompensacijos apskaičiavimo, atsižvelgiant į šio įstatymo 17 straipsnio nuostatas, tvarka.

Įvertinus minėtas teisės aktų nuostatas darytina išvada, kad vartojimo kredito gavėjas turi teisę bet kuriuo metu įvykdyti visus arba dalį savo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito sutartį ir tai padaręs jis turi teisę į bendros vartojimo kredito kainos sumažinimą. Tačiau Vartojimo kredito įstatyme nėra detalizuota šios vartojimo kredito gavėjo teisės realizavimo tvarka ir perskaičius bendrą vartojimo kredito kainą tolesnio vartojimo kredito sutarties vykdymo tvarka – dėl tokios tvarkos šalims leidžiama susitarti vartojimo kredito sutartyje.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus paaiškinimus darytina išvada, kad šalys iš esmės sutaria, kad pareiškėjas turi teisę grąžinti dalį vartojimo kredito anksčiau nustatyto termino. Šalys taip pat nekvestionuoja, kad, vadovaujantis Vartojimo kredito įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, grąžinęs dalį vartojimo kredito anksčiau nustatyto termino pareiškėjas įgyja teisę į bendros vartojimo kredito kainos sumažinimą, kurį sudaro likusio vartojimo kredito sutarties trukmės laikotarpio, skaičiuojamo nuo vartojimo kredito ar jo dalies grąžinimo dienos, palūkanos ir išlaidos. Analogiškos sąlygos įtvirtintos ir šalių sudarytos sutarties bendrųjų sąlygų 6.2.1 papunktyje. Kaip bendrovė nurodė Lietuvos bankui, 2016 m. gruodžio mėnesį pareiškėjo atliktas

įmokas įskaičius kaip išankstinį dalies vartojimo kredito grąžinimą, bendra vartojimo kredito kaina sumažėjo 878,37 Eur ir sandorio terminas sutrumpėjo 17 mėnesių. Pažymėtina, kad dėl bendros vartojimo kredito kainos sumažinimo ginčo tarp šalių nėra.

Esminis šalių nesutarimas kyla dėl to, kaip turėtų būti pertvarkytas sutarties vykdymas po to, kai pareiškėjas grąžina dalį vartojimo kredito anksčiau nustatyto termino, o bendrovė perskaičiuoja bendrą vartojimo kredito kainą. Pareiškėjo nuomone, perskaičiavus bendrą vartojimo kredito kainą, proporcingai turėtų būti mažinamos mėnesio įmokos, sutarties terminą paliekant nepakeistą. Bendrovė teigia, kad sumažintu bendros vartojimo kredito kainos dydžiu atitinkamai yra mažinamos paskutinės pareiškėjo mokėtinos įmokos, t. y. trumpinamas sutarties terminas, o mėnesio įmokos išlieka nepakitusios.

Atkreiptinas dėmesys, kad Vartojimo kredito įstatyme nėra tiesiogiai reglamentuota, kaip vartotojui įgyvendinus savo teisę grąžinti dalį vartojimo kredito anksčiau nustatyto termino turėtų būti pertvarkytas tolesnis sutarties vykdymas, t. y. ar bendros vartojimo kredito kainos sumažinimo dydžiu turėtų būti proporcingai mažinamos mėnesio įmokos, ar mažinamos paskutinės įmokos – trumpinamas sutarties terminas. Tačiau, kaip minėta, vartojimo kredito gavėjo teisė grąžinti vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino ir jo grąžinimo tvarka turi būti nustatyta vartojimo kredito sutartyje (Vartojimo kredito įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 17 punktas). Be to, Lietuvos Respublikos civiliam kodekse (toliau – CK) įtvirtintas sutarties laisvės principas įgalina šalis sutarties sąlygas nustatyti savo nuožiūra tais atvejais, kai tam tikrų sutarties sąlygų nereglamentuoja imperatyviosios teisės normos (CK 6.156 straipsnio 4 dalis). Todėl darytina išvada, kad ginčo atveju svarbu nustatyti, kaip ginčo šalys yra sutarusios pertvarkyti sutarties vykdymą po to, kai pareiškėjas įgyvendina savo teisę grąžinti dalį vartojimo kredito anksčiau nustatyto termino.

Pareiškėjo teisės grąžinti kreditą anksčiau nustatyto termino įgyvendinimo tvarka yra detalizuota sutarties bendrųjų sąlygų 6.2 papunktyje. Sutartyje iš esmės pakartotos Vartojimo kredito įstatymo 17 straipsnio 1 dalies nuostatos: „Jūs [pareiškėjas] turite teisę bet kuriuo metu įvykdyti visus arba dalį savo bendrų įsipareigojimų pagal Sutartį. Tai padarę, Jūs turite teisę į bendros vartojimo kredito kainos sumažinimą, kurį sudaro likusio vartojimo kredito sutarties (sandorio) trukmės laikotarpio, skaičiuojamo nuo vartojimo kredito ar jo dalies grąžinimo dienos, palūkanos ir išlaidos“, papildomai pažymint, kad „Su Sutarties sudarymu susijusios Vartojimo kredito sutarties išlaidos, kurios yra pastovios ir (ar) kurių dydžiui neturi įtakos Sutarties laikotarpio trukmė, nemažinamos. Grąžindami vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino, privalote sumokėti iki vartojimo kredito grąžinimo dienos priskaičiuotas palūkanas bei mokesčius“ (sutarties bendrųjų sąlygų 6.2.1 papunktis). Sutarties bendrųjų sąlygų 6.2.4 papunktyje yra nurodyta, kad „Grąžinant vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino, bendrovė Jūsų prašymu sumažins Jūsų mokėtiną paskutinę įmoką proporcingai tiek, kiek vartojimo kredito kaina turi būti sumažinama dėl vartojimo kredito sutarties trukmės pasikeitimo, kaip nurodyta 6.2.1 p., bei taip pat atsižvelgdama į Bendrovei priklausančią kompensaciją dėl kredito grąžinimo anksčiau termino.“ Tai reiškia, kad sudarydamos sutartį šalys susitarė, kad, pareiškėjui grąžinus vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino, sumažintu bendros vartojimo kredito kainos dydžiu bus mažinamos paskutinės pareiškėjo mokėtinos įmokos. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad sumažintos bendros vartojimo kredito kainos dydžiu sumažinus paskutines pareiškėjo mokėtinas įmokas sutarties terminas yra trumpinamas.

Pažymėtina, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (CK 6.189 straipsnio 1 dalis). Vadovaujantis sutarčių vykdymo principais, šalys privalo vykdyti sutartį tinkamai ir sąžiningai, kuo ekonomiškiau kitai šaliai būdu, vykdydamos sutartį šalys taip pat privalo bendradarbiauti ir kooperuotis (CK 6.200 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys). Įvertinus sutarties sąlygas nustatyta, kad šalys nėra sutarusios dėl visų mėnesio įmokų proporcingo mažinimo sumažintos vartojimo kredito kainos dydžiu. Atsižvelgiant į tai, kad sudarydamos sutartį šalys yra išreiškusios savo valią, kad pareiškėjui grąžinus vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino sumažintos bendros vartojimo kredito kainos dydžiu bus mažinamos paskutinės pareiškėjo

mokėtinos įmokos, darytina išvada, kad bendrovės taikytas sutarties vykdymo pertvarkymo būdas atitiko sutarties sąlygas ir šalių išreikštą valią.

Pažymėtina, kad pareiškėjo prašymas sumažintos bendros vartojimo kredito kainos dydžiu proporcingai mažinti mėnesio įmokas (o ne paskutines mokėtinas įmokas) vertintinas kaip prašymas pakeisti sutarties bendrųjų sąlygų 6.2.4 papunktyje nustatytą tvarką. CK 6.156 straipsnyje įtvirtintas sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisinių santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Vadovaujantis sutarties laisvės principu bei CK 6.223 straipsnio 1 dalimi, numatančia, jog sutartis gali būti pakeista šalių susitarimu, darytina išvada, kad tie sutartinių santykių aspektai, kurie nėra reglamentuoti imperatyviųjų teisės normų, gali būti aptarti tik laisvu šalių susitarimu, įtraukiant arba pakeičiant atitinkamas sąlygas tarp šalių sudaromoje sutartyje. Kai šalys savo susitarimu (gera valia) nesusitaria dėl sudarytos sutarties pakeitimo, suinteresuota sutarties pakeitimu šalis turi teisę, jos manymu, ginčijamos sutarties sąlygų pažeidžiamas savo teises ginti teisme pateikdama ieškinį ir prašyti teismo pakeisti atitinkamas sutarties sąlygas, kad būtų atkurta šalių sutartinė prievolių pusiausvyra (CK 6.204 straipsnio 3 dalis, 6.223 straipsnio 2 dalies 2 punktas). Pažymėtina, kad tiek pareiškėjas, tiek bendrovė, kaip sutarties šalys, sutarties galiojimo metu gali teikti vieni kitiems prašymus pakeisti šalių susitarimą sudarančias sutarties sąlygas, o tokį prašymą gavusi kita sutarties šalis gali sutikti patenkinti prašymą atitinkamai pakeisti sutartį arba ne, taip pat nurodyti tokio sutarties pakeitimo sąlygas, tačiau bet koks sutarties pakeitimas galimas tik suderinus abiejų šios sutarties šalių valią. Nagrinėjamoje byloje duomenų, kad šalys būtų sutarusios pakeisti sutarties bendrųjų sąlygų 6.2.4 papunkčio nuostatas, nėra.

Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjas bendrovės prašo įvykdyti visus pareiškėjo reikiamus reikalavimus kartu, t. y. įskaityti 2016 m. gruodžio 8 d. sumokėtą 2 427,55 Eur įmoką kaip išankstinį dalies vartojimo kredito grąžinimą, perskaičiuoti ir sumažinti kredito likutį, sumažinti mėnesio įmokas iki 105 Eur nekeičiant sutarties termino. Tai reiškia, kad iš esmės pareiškėjas bendrovei reiškia vieną reikalavimą, kuris būtų laikomas įvykdytu (patenkintu) tik įgyvendinus visas pareiškėjo nurodytas sąlygas. Kaip minėta, bendrovė nekvestionuoja pareiškėjo teisės grąžinti dalį vartojimo kredito anksčiau nustatyto termino ir sutiko 2 427,55 Eur įmoką įskaityti kaip išankstinį vartojimo kredito dalies grąžinimą ir dėl to sumažinti bendrą vartojimo kredito kainą. Vis dėlto, įvertinus sutarties bendrųjų sąlygų 6.2.4 papunktyje nustatytą šalių susitarimą ir atsižvelgiant į tai, kad šalys nėra sutarusios dėl minėtos sąlygos pakeitimo, darytina išvada, kad bendrovė neturi prievolės tenkinti pareiškėjo prašymą ir sumažintos bendros vartojimo kredito kainos dalimi proporcingai mažinti pareiškėjo mokėtinas mėnesio įmokas. Atsižvelgiant į tai, kad nėra nustatytas teisinis pagrindas bendrovei privalomai tenkinti pareiškėjo reikalavimą įvykdant visas pareiškėjo nurodytas sąlygas, pareiškėjo reikalavimai yra atmestini.

Papildomai pažymėtina, kad šis Lietuvos banko sprendimas nepaneigia pareiškėjo teisės grąžinti vartojimo kreditą (ar jo dalį) anksčiau nustatyto termino Vartojimo kredito įstatyme ir šalių sudarytoje sutartyje nustatyta tvarka.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo A. S. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius